

ЦИФРОВИЙ ГУМАНІЗМ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНА ПАРАДИГМА ГУМАНІСТИЧНО-ОРІЄНТОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА ЦИФРОВОЇ ЕПОХИ

КОЛОМОЄЦЬ, ІРИНА¹

Анотація

Особливої значущості ця проблематика набуває в умовах алгоритмізації соціальних процесів і прийняття рішень; поширення цифрового контролю та нагляду; кризи традиційних форм соціальної взаємодії; воєнних, поствоєнних і кризових суспільних трансформацій, де цифрові технології стають як інструментом відновлення, так і джерелом нових викликів. **Метою статті** є аналіз і концептуалізація цифрового гуманізму як соціально-філософського феномену, виявлення його ключових принципів, невирішених аспектів та практичних імплікацій у сучасному цифровому суспільстві. Визначено соціально-філософські засади цифрового гуманізму та їхній вплив на людину в цифровому середовищі. Ідентифіковано невирішені проблеми та прогалини в концептуальному розвитку цифрового гуманізму. Сформульовано принципові орієнтири для практичного застосування цифрового гуманізму у сферах освіти, культури, управління та соціальних комунікацій. Сформовано концепцію цифрового гуманізму як соціальний і культурний феномен цифровізації суспільства. Постановка завдання у такій формі дозволила чітко визначити напрям дослідження, підкреслити його наукову новизну та практичну значущість, а також створити основу для подальшого теоретичного та методологічного розвитку теми. У статті розглядається цифровий гуманізм як ідея, концепція, теорія, соціокультурна парадигма, нова модель суспільного розвитку, що функціонує в умовах глобальної цифрової трансформації. Аналізуються основні принципи гуманістично орієнтованого підходу до розвитку суспільства цифрової епохи, його вплив на освіту, культуру, соціальні комунікації та управлінські практики. Особлива увага приділяється взаємозв'язку між цифровими технологіями та ціннісними орієнтаціями суспільства, а також викликам і перспективам, що виникають у процесі цифровізації людської діяльності та міжособистісної взаємодії. Зроблено висновок, що цифровий гуманізм виступає ключовою концепцією, яка забезпечує гармонійне поєднання технологічного прогресу з гуманістичними цінностями у сучасному суспільстві

Ключові слова: цифровий гуманізм, соціокультурна парадигма, гуманістично орієнтоване суспільство, цінності цифрового суспільства, цифровий гуманізм як ідея, цифровий гуманізм як концепція, цифровий гуманізм як теорія, цифровий гуманізм як соціокультурна парадигма, цифровий гуманізм як нова модель суспільного розвитку.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Умови глобальної цифрової трансформації, інтенсивний розвиток штучного інтелекту, великих даних, алгоритмічного управління та платформеної економіки зумовлюють необхідність переосмислення місця людини у технологізованому світі. Цифрові технології дедалі активніше втручаються у сфери праці, освіти, культури, політики, комунікації та ідентичності, що породжує як нові можливості людського розвитку, так і суттєві соціальні ризики. У цьому контексті цифровий гуманізм постає як відповідь на технократичні та редукаціоністські підходи до цифровізації, в яких людина часто розглядається лише як елемент даних, ресурс або об'єкт управління. Актуальність цифрового гуманізму полягає у прагненні зберегти та переосмислити гуманістичні цінності – гідність, свободу, відпо-

відальність, автономію, солідарність – в умовах цифрової реальності. З соціально-філософської точки зору цифровий гуманізм можна розглядати як нормативно-ціннісну парадигму, що спрямована на гармонізацію відносин між людиною, суспільством і цифровими технологіями. Він не заперечує технологічний прогрес, але наполягає на його підпорядкуванні людським цілям і смыслом. онцептуально цифровий гуманізм ґрунтується на таких ключових положеннях: 1) Пріоритет людини над технологіями, у контексті якого людина розглядається не як додаток до цифрових систем, а як їхній суб'єкт, творець і відповідальний користувач. 2) Ціннісна орієнтація цифрового розвитку, націлена на те, що Технології повинні сприяти розвитку людського потенціалу, соціальної справедливості, інклюзії та сталого розвитку. 3) Етична відповідальність і цифрова справедливість, у контексті якої особливу увагу приділено етиці штучного інтелекту, захисту персональних даних, прозорості алгоритмів і недискримінації. 4) Соціальна взаємодія та солідарність у циф-

¹ Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні
Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: Kolomoets_i@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-5704-3195>

ровому просторі, в основі якої цифровий гуманізм підкреслює значення комунікації, довіри та соціальної згуртованості в умовах мережевого суспільства. 5) Критичне мислення і цифрова культура, націлені на те, що важливим компонентом є формування цифрової свідомості, що поєднує технологічну компетентність із філософським і критичним осмисленням реальності. У соціально-філософському вимірі цифровий гуманізм виступає як: форма осмислення трансформації людської ідентичності в цифрову епоху; концепт подолання відчуження, спричиненого технологічним домінуванням; теоретична основа для розробки гуманістичних стратегій цифрової політики, освіти та управління; інтегративна платформа діалогу між філософією, технологіями, соціальними науками та культурою. Отже, соціально-філософський аналіз цифрового гуманізму засвідчує його високу актуальність як концептуального підґрунтя для осмислення сучасних цифрових трансформацій. Цифровий гуманізм постає не лише як теоретична модель, а як ціннісно орієнтована стратегія розвитку суспільства, в центрі якої перебуває людина, її гідність, свобода та творчий потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблематика цифрового гуманізму почала активно формуватися на перетині філософії, соціальних наук і досліджень технологій у працях західних і вітчизняних учених. Теоретичним підґрунтям сучасних підходів є праці Л. Флоріді, зокрема монографії *The Fourth Revolution: How the Infosphere Is Reshaping Human Reality* та *Ethics of Information*, у яких закладено основи філософії інформації та людиноцентричного бачення цифрової реальності. Значний внесок у концептуалізацію цифрового гуманізму зробили Ю. Ніда-Рюмелін та Н. Вайденфельд у монографії *Digital Humanism: A Philosophy for the Age of Artificial Intelligence*, де обґрунтовано пріоритет людської гідності та автономії в умовах розвитку штучного інтелекту. Важливим етапом становлення цієї проблематики стала колективна монографія *Digital Humanism: For a Humane Transformation of Democracy, Economy and Culture in the Digital Age* (за редакцією Г. Верта, М. Деккера, Ф. Фельднера), що узагальнила положення Віденського маніфесту цифрового гуманізму та закріпила його як міждисциплінарний науковий напрям. Суттєвий вплив на розв'язання проблеми мають публікації у фахових

міжнародних журналах *AI & Society*, *Philosophy & Technology*, *Ethics and Information Technology*, *Information, Communication & Society*, у яких розглядаються етичні, соціальні та культурні виміри цифровізації, алгоритмічного управління й штучного інтелекту. Концептуальний аналіз цифрового гуманізму як критичної та політичної парадигми представлений у статтях сучасних авторів, опублікованих у журналах *Technological Forecasting and Social Change* та *Big Data & Society*. В українському науковому дискурсі проблеми людиноцентризму цифрових трансформацій, цифрової культури та філософії штучного інтелекту розкриваються у працях В. Воронкової, В. Нікітенко, О. Кивлюк, О. Тупахіної, О. Сорокіної, В. Андрущенко, С. Дацюка та ін. Таким чином, сучасний стан наукових досліджень засвідчує, що цифровий гуманізм сформувався як самостійний напрям соціально-філософського аналізу, який спирається на фундаментальні монографії провідних західних мислителів, публікації в авторитетних міжнародних журналах і розвивається в українському науковому просторі як актуальна методологічна та ціннісна основа осмислення цифрових трансформацій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Незважаючи на активний розвиток теоретичних та прикладних досліджень цифрового гуманізму у світі та Україні, низка важливих питань залишається недостатньо опрацьованою. Перш за все, більшість існуючих праць концентруються на філософсько-етичному аналізі цифрового гуманізму, тоді як соціально-практичні механізми його впровадження у різні сфери життя досі мало розроблені. Зокрема, відсутні системні методики оцінки впливу цифрових технологій на розвиток соціальної ідентичності, цінностей і міжособистісних комунікацій у мережевому суспільстві. Другим важливим невирішеним аспектом є недостатня інтеграція цифрового гуманізму з локальними соціально-культурними контекстами, зокрема в українських умовах цифровізації освіти, економіки та культури. Більшість міжнародних моделей і практик цифрового гуманізму були сформовані у європейських або глобальних контекстах і потребують адаптації до умов поствоєнної та кризової цифрової трансформації України. Третім аспектом, який потребує подальшого дослідження, є вплив цифрового гуманізму на стратегії управління та політику в умовах алгоритмізації суспільних

процесів. Існують дослідження, які окреслюють загальні принципи етики та цінностей у цифрових технологіях, але бракує емпіричних та методологічно обґрунтованих підходів до їх практичного застосування в освіті, культурі, державному управлінні та економіці. Таким чином, наукова новизна статті полягає у спробі систематизувати і концептуально осмислити соціально-філософські основи цифрового гуманізму з урахуванням локального контексту, а також розробити методологічні та практичні інструменти, які дозволять застосовувати гуманістичні цінності в реальних умовах цифровізації суспільства. Попри активний розвиток концепції цифрового гуманізму, у науковій літературі залишаються низка невирішених проблем та прогалин:

Недостатня теоретична розробка концепції – існують поодинокі праці щодо цифрового гуманізму, але відсутня комплексна, системна модель його соціокультурної парадигми.

Обмежена практична апробація – багато досліджень залишаються теоретичними, без конкретних прикладів застосування цифрового гуманізму в освіті, культурі, управлінні чи соціальних комунікаціях.

Відсутність міждисциплінарного підходу – питання цифрового гуманізму часто розглядається у вузьких сферах (технології, філософія, освіта), але недостатньо інтегруються соціологія, культурологія, психологія та управлінські науки.

Необхідність аналізу ціннісних орієнтацій – мало досліджено, як цифровізація впливає на формування соціальних і культурних цінностей, а також на гуманістичну свідомість індивідів у цифрову епоху.

Виклики цифрової етики – існує прогалина у вивченні етичних аспектів цифрового гуманізму, таких як приватність, інформаційна безпека та моральні норми цифрового середовища.

Для повноцінного розвитку концепції цифрового гуманізму необхідне поєднання теоретичних досліджень із практичними кейсами, міждисциплінарним підходом та увагою до етичних і соціальних аспектів цифровізації.

Мета та формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз і концептуалізація цифрового гуманізму як соціально-філософського феномену, виявлення його ключових принципів, невирішених аспектів та практичних імплікацій у сучасному цифровому суспільстві. Для досягнення мети поставлено такі завдання:

1. Визначити соціально-філософські засади цифрового гуманізму та їхній вплив на людину в цифровому середовищі.

2. Ідентифікувати невирішені проблеми та прогалини в концептуальному розвитку цифрового гуманізму.

3. Сформулювати принципові орієнтири для практичного застосування цифрового гуманізму у сферах освіти, культури, управління та соціальних комунікацій.

4. Розкрити цифровий гуманізм як ідею, концепцію, теорію, соціокультурну парадигму, нову модель суспільного розвитку

Постановка завдання у такій формі дозволяє чітко визначити напрям дослідження, підкреслити його наукову новизну та практичну значущість, а також створити основу для подальшого теоретичного та методологічного розвитку теми.

Методологія. Методологія дослідження цифрового гуманізму ґрунтується на інтердисциплінарному підході, що поєднує соціально-філософський аналіз з сучасними концептуальними методами, що враховують складність, нелінійність та динаміку цифрових трансформацій. Основними методологічними орієнтирами є аксіологічний, феноменологічний, постструктуралістський та нелінійний підходи, які дозволяють розглядати цифровий гуманізм не лише як сукупність теоретичних ідеалів, а як живу систему цінностей і практик у цифровому середовищі.

Аксіологічний підхід забезпечує аналіз цифрового гуманізму через призму ціннісних орієнтацій та етичних норм, дозволяючи оцінити, яким чином цифрові технології впливають на пріоритети людської діяльності, свободу, автономію та соціальну справедливість. Цей підхід дозволяє виявляти конфлікти цінностей та потенційні ризики, що виникають у процесі цифровізації суспільства.

Феноменологічний підхід застосовується для осмислення суб'єктивного досвіду користувачів цифрових технологій, взаємодії людини з алгоритмами та платформами, а також формування нових цифрових ідентичностей. Завдяки феноменології досліджуються перцептивні, когнітивні та соціальні аспекти цифрової взаємодії, що дозволяє глибше зрозуміти вплив цифрового середовища на особистість.

Постструктуралістський підхід забезпечує аналіз цифрового гуманізму як мережі відносин, дискурсів і влади, де технології виступають не просто інструментом, а активними агентами соці-

альної трансформації. Постструктуралізм дозволяє критично оцінювати алгоритмічні практики, цифровий контроль та нормативні структури, а також виявляти приховані моделі впливу та взаємодії в цифровому просторі.

Нелінійна методологія враховує, що розвиток цифрового гуманізму та його вплив на суспільство не є прямолінійним або детермінованим процесом. Використання нелінійних та системних підходів дозволяє моделювати динамічні взаємозв'язки між технологіями, людьми і соціальними структурами, а також прогнозувати потенційні сценарії розвитку цифрового гуманізму в різних сферах життя.

Дослідження цифрового гуманізму здійснено на основі соціально-філософського підходу, який дозволяє комплексно аналізувати взаємодію людини, суспільства та цифрових технологій. Методологія передбачає поєднання теоретичного аналізу, концептуального моделювання та системного осмислення соціально-культурних та етичних аспектів цифровізації. У межах теоретичного аналізу використовувалися методи: історико-філософський аналіз для відстеження розвитку гуманістичних ідей у цифрову епоху; системний підхід для визначення взаємозв'язків між технологічними, соціальними та ціннісними компонентами цифрового гуманізму; порівняльний аналіз для зіставлення міжнародного досвіду цифрового гуманізму з локальними умовами цифровізації. Для формування концептуальної моделі цифрового гуманізму застосовувалися методи синтезу та абстрагування, що дозволяють виділити ключові принципи та закономірності його розвитку. Також дослідження спирається на філософсько-ціннісний підхід, який забезпечує аналіз цифрового гуманізму як системи моральних, соціальних та культурних орієнтирів, що визначають пріоритет людини у цифровому середовищі. Методологія дослідження забезпечує системне осмислення цифрового гуманізму, дозволяє виявляти його проблемні аспекти та формулювати практичні рекомендації щодо інтеграції гуманістичних принципів у різні сфери цифрового суспільства.

Застосування цих підходів у сукупності дозволяє дослідженню: виявляти ціннісні та етичні орієнтири цифрового гуманізму; аналізувати суб'єктивний та соціальний досвід у цифровому середовищі; осмислювати структурні та дискурсивні аспекти цифрової взаємодії; прогнозувати складні, нелінійні процеси трансформації людини

та суспільства в умовах цифровізації. Таким чином, методологія забезпечує цілісне, багатовимірне і критичне осмислення цифрового гуманізму, формує наукову базу для розробки рекомендацій щодо інтеграції гуманістичних принципів у процеси цифрової трансформації суспільства, культури, освіти та управління (Bostrom, 2014).

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів

1. Соціально-філософські засади цифрового гуманізму та їхній вплив на людину в цифровому середовищі. Цифровий гуманізм є концептуальною платформою, що поєднує гуманістичні цінності та сучасні цифрові технології, визначаючи пріоритет людини в умовах технологічної трансформації суспільства. Його соціально-філософські засади ґрунтуються на принципах людиноцентризму, автономії, свободи, етики та солідарності, які визначають характер взаємодії людини з цифровим середовищем та вплив технологій на її розвиток. Пріоритет людини передбачає, що цифрові технології повинні слугувати її самореалізації та розвитку потенціалу, а не підпорядковувати її алгоритмічним системам або технократичним нормам. Етична орієнтація цифрового гуманізму забезпечує баланс між технологічним прогресом та соціальною справедливістю, включає захист персональних даних, прозорість алгоритмів та недискримінаційність цифрових систем. Цифровий гуманізм також формує підхід до мережевого суспільства як простору взаємодії та співпраці, де важливе значення мають комунікація, довіра та взаєморозуміння. Розвиток критичної цифрової свідомості дозволяє людині усвідомлено взаємодіяти з технологіями, оцінювати їхній вплив на життя та власні цінності, а також підтримувати автономію та критичне мислення в умовах алгоритмізованого середовища. Вплив цифрового гуманізму на людину проявляється у формуванні цифрової ідентичності, розвитку когнітивних, соціальних та моральних компетенцій, а також у поєднанні технологічної грамотності з гуманістичними цінностями. Це сприяє гармонійному розвитку особистості, її самореалізації та здатності брати активну участь у цифровому суспільстві.

Таким чином, соціально-філософські засади цифрового гуманізму створюють систему цінностей і норм, які визначають етичні, соціальні та культурні орієнтири взаємодії людини з цифровим середовищем та забезпечують стабільний розвиток суспільства в умовах цифрової транс-

формації. Цифровий гуманізм є концептуальною платформою, що поєднує гуманістичні цінності та сучасні цифрові технології, визначаючи пріоритет людини в умовах технологічної трансформації суспільства. Його соціально-філософські засади ґрунтуються на принципах людиноцентризму, автономії, свободи, етики та солідарності, які формують характер взаємодії людини з цифровим середовищем і визначають його вплив на особистість, соціальні зв'язки та суспільні процеси. Пріоритет людини передбачає, що цифрові технології повинні слугувати її самореалізації та розвитку потенціалу, а не підпорядковувати її алгоритмічним системам або технократичним нормам. Етична орієнтація цифрового гуманізму забезпечує баланс між технологічним прогресом і соціальною справедливістю, включає захист персональних даних, прозорість алгоритмів, недискримінаційність цифрових систем і відповідальне використання інтелектуальних платформ (Bostrom, 2014).

Цифровий гуманізм формує також підхід до мережевого суспільства як простору взаємодії, співпраці та колективного розвитку, де критично важливими є довіра, відкритість та взаєморозуміння між учасниками цифрового середовища. Важливим аспектом є розвиток критичної цифрової свідомості, яка дозволяє людині усвідомлено взаємодіяти з технологіями, оцінювати їхній вплив на особисте життя, суспільство та власні цінності, а також підтримувати автономію та критичне мислення в умовах алгоритмізованого середовища. Соціально-філософські засади цифрового гуманізму мають міждисциплінарний характер, інтегруючи підходи філософії, соціології, культурології, психології та інформаційних технологій. Вони сприяють формуванню цифрової ідентичності, розвитку когнітивних, соціальних та моральних компетенцій, а також поєднанню технологічної грамотності з гуманістичними цінностями. Практична імплікація цього підходу полягає у створенні умов для гармонійного розвитку особистості, її самореалізації та здатності ефективно брати участь у цифровому суспільстві, зберігаючи етичні норми і соціальні орієнтири.

Особливо актуальною є роль цифрового гуманізму у сучасних умовах, коли швидкі технологічні зміни створюють нові виклики – від алгоритмічного контролю та масової дезінформації до зміни моделей праці та освіти. Цифровий гуманізм стає критично важливим інструментом для

збалансованого розвитку людини і суспільства, забезпечуючи інтеграцію технологій у життя так, щоб вони підсилювали соціальну згуртованість, культурну самобутність та гуманістичні цінності. Таким чином, соціально-філософські засади цифрового гуманізму створюють цілісну систему цінностей і норм, які визначають етичні, соціальні та культурні орієнтири взаємодії людини з цифровим середовищем, забезпечують стійкий і гармонійний розвиток особистості, сприяють соціальній відповідальності та формуванню якісно нового цифрового суспільства.

2. Невирішені проблеми та прогалини в концептуальному розвитку цифрового гуманізму:

1. Недостатня теоретична систематизація: хоча цифровий гуманізм активно розвивається як концепт, відсутня єдина системна теорія, яка б об'єднувала різні підходи: філософські, соціальні, культурологічні та технологічні. Часто дослідження залишаються фрагментарними, зосередженими на окремих аспектах – етиці ІІІ, цифровій освіті чи культурі. Це ускладнює формування узгодженої методології цифрового гуманізму.

2. Проблеми аксіології та ціннісних орієнтирів: цифровий гуманізм покликаний формувати нові цінності в цифровому середовищі, проте досі не вироблено чітких критеріїв оцінки цих цінностей. Наприклад, невизначеність у питаннях цифрової етики, приватності, свободи слова та рівності доступу до технологій створює концептуальні прогалини.

3. Взаємодія людини та технологій: незважаючи на значні досягнення в розвитку інтерфейсів людина–машина, питання впливу цифрових технологій на психологію, когнітивні процеси, соціальну поведінку та самоідентичність людини досліджено недостатньо. Концептуальні моделі взаємодії людини з ІІІ, VR/AR та соціальними платформами залишаються неповними.

4. Методологічна невизначеність: сучасні підходи до цифрового гуманізму спираються на поєднання класичної гуманістичної методології, феноменології, постструктуралізму та нелінійних системних методів. Однак відсутні чіткі методологічні рамки, що уніфікували б практичне застосування цифрового гуманізму в освіті, культурі та управлінні.

5. Проблеми інтердисциплінарності: цифровий гуманізм лежить на перетині філософії, соціології, культурології, економіки та технологій. Проте міждисциплінарні дослідження ще не досягли повного рівня інтеграції: різні галузі часто вико-

ристовують власну термінологію, що ускладнює спільне розуміння та розвиток концепції.

6. Недостатня увага до глобального контексту: концептуальний розвиток цифрового гуманізму нерівномірний у різних країнах та культурах. Більшість досліджень зосереджені на західних практиках, що створює прогалини у врахуванні локальних соціокультурних та політичних особливостей у глобальному цифровому середовищі.

7. Соціальні та етичні дилеми: виникають невирішені питання щодо контролю за алгоритмами ШІ, проблем маніпуляції, цифрового нерівноправ'я, впливу на трудові процеси та освіти. Ці проблеми залишаються на рівні дискусій, без системних рішень, що ускладнює формування цілісної концепції цифрового гуманізму (Castells, 2010).

Невирішені проблеми цифрового гуманізму полягають у фрагментарності концептуальних підходів, недостатній методологічній систематизації, розриві між технологіями та гуманістичними цінностями, а також у нестачі глобального та міждисциплінарного бачення. Подолання цих прогалин вимагає інтеграції філософських, соціальних, культурних та технологічних досліджень із розробкою чітких методологічних рамок.

Незважаючи на активне поширення ідей цифрового гуманізму в науковому та публічному дискурсі, його концептуальний розвиток залишається неповним і містить низку невирішених проблем та теоретичних прогалин. Насамперед відсутня єдина, цілісна дефініція цифрового гуманізму, що ускладнює його використання як самостійної філософської та міждисциплінарної концепції. У різних дослідницьких підходах цифровий гуманізм трактується або як етичний проєкт, спрямований на «олюднення» технологій, або як культурна парадигма цифрової епохи, або як нормативна модель взаємодії людини й штучного інтелекту, що призводить до концептуальної фрагментарності та методологічної невизначеності. Важливою прогалиною є недостатнє осмислення антропологічного виміру цифрового гуманізму, зокрема трансформації людської ідентичності, автономії та відповідальності в умовах алгоритмізації соціального життя. Більшість досліджень зосереджуються на технологічних або етичних аспектах, залишаючи поза увагою глибинні зміни у способах мислення, комунікації та самореалізації людини в цифровому середовищі. Це унеможливує формування цілісного бачення людини як актив-

ного суб'єкта цифрової культури, а не лише як користувача технологій (Hildebrandt, 2020).

Окремою проблемою залишається співвідношення цифрового гуманізму з трансгуманістичними та постгуманістичними концепціями. Наявна теоретична напруга між ідеєю збереження людських цінностей і прагненням до технологічного «покращення» людини часто не отримує належного філософського врегулювання. У результаті цифровий гуманізм нерідко постає як декларативна альтернатива технооптимізму, але без чітко окреслених меж і принципів. Суттєвою прогалиною є також недостатня розробленість соціально-економічного та політико-правового вимірів цифрового гуманізму. Питання цифрової нерівності, доступу до технологій, алгоритмічної дискримінації та відповідальності цифрових платформ часто розглядаються фрагментарно і не інтегруються в єдину гуманістичну модель розвитку цифрового суспільства. Це послаблює практичний потенціал цифрового гуманізму як основи для формування публічної політики та стратегій сталого розвитку.

Подолання зазначених проблем можливе шляхом формування цілісної міждисциплінарної концепції цифрового гуманізму, яка поєднувала б філософську антропологію, етику, соціальну філософію, правознавство та дослідження штучного інтелекту. Важливим кроком є розроблення чітких категоріальних засад і ціннісних орієнтирів цифрового гуманізму, що дозволили б узгодити технологічний прогрес із пріоритетом людської гідності, свободи та відповідальності. Саме така концептуальна інтеграція здатна перетворити цифровий гуманізм із абстрактної ідеї на дієву методологічну основу аналізу й управління процесами цифрової трансформації сучасного суспільства.

3. Концептуальні засади практичного застосування цифрового гуманізму. Концептуальні засади практичного застосування цифрового гуманізму у сферах освіти, культури, управління та соціальних комунікацій полягають у визнанні людини центральною цінністю цифрової трансформації та спрямованості технологічного розвитку на забезпечення гідності, свободи, відповідальності й соціальної справедливості. У сфері освіти цифровий гуманізм реалізується через формування критичного мислення, цифрової етики, інклюзивного доступу до знань і розвитку творчого потенціалу особистості з урахуванням індивідуальних потреб та можливос-

тей (Schwab, 2016). У культурному просторі він сприяє збереженню культурної спадщини, підтримці культурного різноманіття та створенню умов для діалогу між традиційними й цифровими формами культурної самореалізації. В управлінні цифровий гуманізм орієнтований на підвищення прозорості, підзвітності та участі громадян у процесах ухвалення рішень, а також на використання цифрових технологій з метою зміцнення довіри між державою та суспільством. У сфері соціальних комунікацій цифровий гуманізм забезпечує розвиток етичних, відповідальних і толерантних форм взаємодії, протидію маніпуляціям, дезінформації та цифровій нерівності, утверджуючи цінності взаємоповаги, солідарності й соціальної згуртованості в умовах цифрового суспільства (Floridi, 2012).

Концептуальні засади практичного застосування цифрового гуманізму у сферах освіти, культури, управління та соціальних комунікацій ґрунтуються на визнанні людини найвищою цінністю цифрової трансформації, а технологій – інструментом її розвитку, самореалізації та соціальної відповідальності. У сфері освіти цифровий гуманізм реалізується через персоналізоване та інклюзивне навчання, використання цифрових платформ і штучного інтелекту для підтримки індивідуальних освітніх траєкторій, розвитку критичного мислення, креативності та етичної рефлексії. Освітні технології мають не замінювати живе мислення і педагогічну взаємодію, а підсилювати їх, формуючи цифрову грамотність, відповідальне ставлення до інформації та здатність орієнтуватися у складному цифровому світі. Цифровий гуманізм в освіті також передбачає рівний доступ до знань, подолання цифрової нерівності та виховання цінностей демократії, толерантності й поваги до людської гідності.

У сфері культури цифровий гуманізм проявляється у збереженні та переосмисленні культурної спадщини за допомогою цифрових технологій, розвитку нових форм культурної творчості й комунікації, а також у підтримці культурного різноманіття. Цифрові інструменти дають змогу розширити доступ до культурних надбань, активізувати міжкультурний діалог і створювати простори спільної творчості, водночас зберігаючи автентичність культурних смислів і запобігаючи їх комерціалізації чи стандартизації. У сфері культури цифровий гуманізм реалізується через збереження, популяризацію та осмислення культурної

спадщини за допомогою цифрових технологій, створення нових форм культурної комунікації та творчості, а також підтримку культурного різноманіття в умовах глобалізації. Цифрові платформи, віртуальні музеї, архіви та медіапроекти розширюють можливості культурної взаємодії, сприяють діалогу між поколіннями та культурами, водночас зберігаючи автентичність і смислову глибину культурних цінностей. Цифровий гуманізм у культурі протистойть знеціненню культури як товару, акцентуючи увагу на її духовному, виховному та ідентифікаційному значенні (Naragi, 2017).

В управлінні цифровий гуманізм орієнтує на людиноцентричні моделі прийняття рішень, прозорість, підзвітність та етичне використання даних і алгоритмів. Цифрові технології в управлінських процесах мають сприяти підвищенню ефективності та участі громадян, але не знеособлювати управління і не обмежувати свободу вибору, а навпаки – зміцнювати довіру між державою, організаціями та суспільством. У сфері управління цифровий гуманізм формує основу для етичного, прозорого та відповідального використання цифрових технологій і штучного інтелекту в процесах прийняття рішень. Людина в такій моделі управління залишається суб'єктом, а не об'єктом цифрових систем, а технології виступають інструментом підвищення ефективності, відкритості та участі громадян у публічному управлінні. Практична реалізація цифрового гуманізму в управлінні передбачає захист персональних даних, забезпечення алгоритмічної справедливості, розвиток електронної демократії та формування довіри між владою, організаціями та суспільством.

У сфері соціальних комунікацій цифровий гуманізм передбачає формування відповідального цифрового середовища, заснованого на повазі, діалозі та співпраці, протидію маніпуляціям, дезінформації та мові ворожнечі. Соціальні платформи і медіа розглядаються не лише як технічні канали передачі інформації, а як простір формування соціальних зв'язків, цінностей і громадянської свідомості. У сфері соціальних комунікацій цифровий гуманізм орієнтований на створення безпечного, інклюзивного та етично відповідального цифрового середовища, у якому комунікація сприяє взаєморозумінню, солідарності та соціальній згуртованості. Практичне застосування цифрового гуманізму в цій сфері передбачає розвиток медіаграмотності, протидію дезінформації, маніпуляціям і мові ворожнечі, а також фор-

мування культури цифрового діалогу, заснованої на повазі, толерантності та відповідальності за слово. У підсумку цифровий гуманізм у сферах освіти, культури, управління та соціальних комунікацій виступає цілісною концептуальною основою гармонійного поєднання технологічного прогресу з гуманістичними цінностями, що забезпечує сталий розвиток суспільства та збереження людської ідентичності в умовах цифрової епохи (Rifkin, 2011).

Таким чином, цифровий гуманізм у всіх зазначених сферах виступає цілісною філософсько-практичною основою гармонійного поєднання технологічного прогресу з гуманістичними цінностями, орієнтованими на сталий розвиток суспільства і збереження людської сутності в цифрову епоху. Концептуальні засади практичного застосування цифрового гуманізму у сферах освіти, культури, управління та соціальних комунікацій полягають у формуванні людиноцентричної моделі цифрового розвитку, в якій технології підпорядковуються потребам особистості, суспільства та сталого майбутнього. У сфері освіти цифровий гуманізм спрямований на поєднання інноваційних цифрових інструментів із класичними гуманістичними цінностями, що забезпечує розвиток цілісної особистості, здатної до критичного мислення, етичної оцінки інформації та відповідального використання цифрових технологій. Практичне застосування цифрового гуманізму в освіті передбачає персоналізацію навчання, інклюзивність освітніх середовищ, розширення доступу до знань, а також виховання цифрової культури, яка базується на повазі до людської гідності, академічної доброчесності та соціальної відповідальності.

Цифровий гуманізм постає як комплексний соціальний і культурний феномен цифровізації суспільства, що відображає прагнення зберегти й переосмислити гуманістичні цінності в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, штучного інтелекту та мережевих комунікацій. Його концепція ґрунтується на визнанні людини центральним суб'єктом цифрових трансформацій, носієм відповідальності, творчості, морального вибору та соціальної взаємодії в цифровому середовищі (Voronkova, Nikitenko, 2022).

У соціальному вимірі цифровий гуманізм спрямований на формування інклюзивного, справедливого та етично орієнтованого цифрового суспільства, в якому технології слугують інструментом розширення людських можливостей, а не засобом відчуження чи контролю. Він акцентує увагу на захисті цифрових прав людини, розвитку цифрової грамотності, забезпеченні соціальної відповідальності алгоритмів і подоланні циф-

рової нерівності. У цьому контексті цифровий гуманізм виступає регулятивною ідеєю соціального розвитку, що гармонізує технічний прогрес із потребами особистості та суспільства.

У культурному вимірі цифровий гуманізм проявляється як нова форма осмислення культури, ідентичності та ціннісних орієнтацій у цифрову епоху. Він сприяє трансформації культурних практик, розширенню доступу до культурної спадщини, розвитку креативних індустрій і формуванню цифрової культури, заснованої на діалозі, толерантності та міжкультурній комунікації. Цифровий гуманізм переосмислює роль культури як простору смислотворення, де цифрові технології стають засобом самореалізації особистості та колективної творчості.

Таким чином, концепція цифрового гуманізму як соціального і культурного феномену цифровізації суспільства відображає перехід від технократичної моделі розвитку до людиноцентричної парадигми, у якій цифрові інновації інтегруються з етичними, соціальними та культурними засадами сталого розвитку. Вона формує філософське підґрунтя для гармонійного співіснування людини, суспільства і технологій у сучасному цифровому світі (Voronkova, 2016).

4. Цифровий гуманізм як ідея, концепція, теорія, соціокультурна парадигма, нова модель суспільного розвитку. *Цифровий гуманізм як ідея.* Цифровий гуманізм як ідея постає у відповідь на виклики цифровізації, пов'язані з ризиками дегуманізації, алгоритмічного контролю, втрати автономії особистості та культурної уніфікації. У цьому вимірі цифровий гуманізм виражає базову ціннісну інтенцію – збереження людської гідності, свободи, творчості та відповідальності в умовах технологічного розвитку. Він утверджує людину як мету, а не засіб цифрових трансформацій, наголошуючи на необхідності етичного осмислення впливу цифрових технологій на соціальні відносини, культуру та ідентичність. Як ідея цифровий гуманізм є нормативно-ціннісним орієнтиром, що задає гуманістичний вектор цифрового розвитку суспільства. Ідея цифрового гуманізму задає ціннісний вектор, концепція структурує принципи і підходи, теорія пояснює закономірності цифрових трансформацій, парадигма формує нову модель соціокультурного розвитку цифровізованого суспільства (Floridi, 2019).

Цифровий гуманізм як концепція. На рівні концепції цифровий гуманізм оформлюється як систематизований підхід до аналізу та регулювання взаємодії людини, суспільства і цифрових технологій. Він поєднує філософські, соціологічні, культурологічні та етичні підходи, формуючи цілісне

бачення людиноцентричної цифрової трансформації. Концепція цифрового гуманізму визначає ключові принципи – антропоцентризм, соціальну відповідальність технологій, інклюзивність, культурну різноманітність, цифрову справедливість та сталий розвиток. У такому розумінні цифровий гуманізм виступає методологічною основою для розробки стратегій цифрової освіти, культурної політики, управління та соціальних комунікацій. На рівні концепції цифровий гуманізм реалізується через формування системи принципів і практик, спрямованих на гармонізацію технічного прогресу з соціальними та культурними потребами суспільства. Це знаходить відображення у розвитку цифрового врядування, орієнтованого на доступність і прозорість державних сервісів для громадян, у створенні цифрових культурних просторів, що забезпечують збереження й популяризацію культурної спадщини, а також у впровадженні освітніх моделей, які поєднують цифрові інструменти з розвитком критичного мислення, етики та креативності. Таким чином, цифровий гуманізм як концепція стає методологічною основою для соціальних інновацій у різних сферах суспільного життя (Voronkova, Cherep, Nikitenko, Andriukaitiene, 2019).

Цифровий гуманізм як теорія. Як теорія цифровий гуманізм являє собою систему наукових положень, категорій і понять, що пояснюють закономірності соціокультурних трансформацій у цифровізованому суспільстві. Він аналізує механізми впливу цифрових технологій на формування соціальних структур, культурних практик, ціннісних орієнтацій та моделей ідентичності. Теорія цифрового гуманізму досліджує процеси цифрової соціалізації, трансформацію комунікації, зміну характеру праці, освіти та культури, а також роль штучного інтелекту у переосмисленні людського буття. У цьому вимірі цифровий гуманізм набуває пояснювальної та прогностичної функції, дозволяючи оцінювати соціальні наслідки цифрових інновацій. На рівні теорії цифровий гуманізм пояснює закономірності соціокультурних трансформацій, спричинених цифровізацією, аналізуючи зміну форм комунікації, соціалізації, праці та культурного виробництва. Теоретичні положення цифрового гуманізму дозволяють осмислити процеси формування цифрової ідентичності особистості, трансформацію ціннісних орієнтацій у мережевому суспільстві, а також нові виклики, пов'язані з автоматизацією, алгоритмічним управлінням і впливом штучного інтелекту на соціальні відносини. У цьому контексті цифровий гуманізм виконує не лише пояснювальну, а й прогностичну функцію, окреслюючи можливі сценарії гуманістично орієнтованого розвитку цифрового суспільства (Коломоєць, 2025).

Цифровий гуманізм як соціокультурна парадигма. Як соціокультурна парадигма цифровий гуманізм інтегрує ідею, концепцію та теорію у цілісну модель осмислення і практики цифрової трансформації суспільства. Він задає нову систему світоглядних координат, у межах яких цифровізація розглядається не лише як технічний процес, а як глибинна соціокультурна зміна. Парадигма цифрового гуманізму визначає домінуючі цінності, норми та смисли цифрової епохи, формуючи нові моделі взаємодії людини, культури і технологій. У цьому сенсі цифровий гуманізм виступає основою переходу від технократичної логіки розвитку до людиноцентричної моделі цифровізованого суспільства, орієнтованої на гуманістичні цінності, соціальну відповідальність і культурну багатоманітність. Цифровий гуманізм як соціокультурна парадигма трансформації цифровізованого суспільства може бути осмислений через конкретні прояви його ідейних, концептуальних і теоретичних засад у практиках сучасного життя. На рівні ідей цифровий гуманізм виявляється у прагненні зберегти людську гідність, свободу вибору та моральну відповідальність у процесах цифровізації, коли освітні платформи, системи штучного інтелекту й цифрові комунікації розглядаються не як автономна сила, а як інструмент розвитку особистості. У цьому сенсі цифрові технології покликані доповнювати людське мислення, творчість і соціальну взаємодію, а не витіснити їх, що особливо чітко проявляється у людиноцентричних підходах до цифрової освіти та етичного використання штучного інтелекту. У цілісному вимірі соціокультурної парадигми цифровий гуманізм інтегрує ідею, концепцію та теорію у нову модель суспільного розвитку, в якій цифровізація постає як глибинний культурний і соціальний процес. У межах цієї парадигми технологічні інновації підпорядковуються гуманістичним цінностям, а культура і соціальні комунікації стають простором відповідального використання цифрових можливостей. Саме в такому розумінні цифровий гуманізм формує світоглядні засади трансформації цифровізованого суспільства, спрямованої на поєднання технологічного прогресу з розвитком людини, збереженням культурної багатоманітності та забезпеченням соціальної справедливості.

Цифровий гуманізм як нова модель суспільного розвитку в парадигмі цифрового гуманізму ґрунтується на розумінні цифровізації не як суто технічного або інструментального процесу, а як глибинної соціальної й культурної трансформації, що змінює способи мислення, форми соціальної взаємодії, культурні практики та ціннісні орієнтації людини. У межах цієї моделі цифрові техно-

логії інтегруються в повсякденне життя суспільства, стаючи складовою соціальної реальності, яка формує нові типи соціальності, комунікації та культурної самореалізації, водночас потребуючи постійного етичного й гуманістичного осмислення (Коломoeць., Воронкова, 2025).

Центральним елементом цієї моделі є *людиноцентризм*, відповідно до якого людина розглядається як активний суб'єкт цифрових перетворень, а не пасивний об'єкт технологічного впливу. Цифровізація в такому контексті сприяє розширенню можливостей особистості для освіти, творчості, участі в соціальному та культурному житті, але водночас накладає відповідальність за усвідомлене використання цифрових інструментів. Формується новий тип громадянства – цифрово-гуманістичний, що поєднує технологічну компетентність із моральною відповідальністю та соціальною солідарністю.

Соціальний вимір цієї моделі передбачає трансформацію інститутів освіти, управління, праці та соціальних комунікацій відповідно до принципів відкритості, інклюзивності та справедливості. Освіта в межах цифрового гуманізму орієнтується на формування цілісної особистості, здатної до критичного мислення й етичної рефлексії у цифровому середовищі. Управління набуває рис прозорості та діалогічності, а праця трансформується у напрямі поєднання автоматизації з креативними й соціально значущими формами людської діяльності.

Культурний вимір нової моделі суспільного розвитку полягає у переосмисленні культури як динамічного простору смислотворення в цифровому середовищі. Цифрові платформи стають середовищем збереження культурної спадщини, розвитку креативних індустрій і міжкультурного діалогу, водночас актуалізуючи проблему автентичності, цінностей і культурної ідентичності. У цій моделі культура виконує інтегративну функцію, поєднуючи технологічні інновації з гуманістичними традиціями та соціальною пам'яттю.

Таким чином, модель суспільного розвитку в парадигмі цифрового гуманізму постає як цілісна соціокультурна система, у якій цифровізація спрямована на гармонізацію технологічного прогресу з розвитком людини та культури. Вона забезпечує перехід від технократичної логіки до гуманістично орієнтованої траєкторії розвитку, де цифрові технології виступають засобом утвердження людської гідності, соціальної відповідальності та культурної багатоманітності в сучасному цифровізованому суспільстві (Cherap, Voronkova, Andriukaitiene, Nikitenko, 2020).

Цифровий гуманізм як соціокультурна парадигма трансформації цифровізованого суспіль-

ства постає цілісною моделлю суспільного розвитку, у межах якої цифровізація осмислюється як глибинний культурний і соціальний процес, а не лише як технологічна модернізація. Такий підхід дозволяє переорієнтувати вектор цифрових змін із технократичної логіки на людиноцентричну, у центрі якої перебуває особистість, її гідність, свобода, творчий потенціал і соціальна відповідальність. Установлено, що цифровий гуманізм інтегрує ідейний, концептуальний та теоретичний рівні осмислення цифрової реальності, формуючи нову систему цінностей і смислів цифрової епохи. Він визначає гуманістичні орієнтири розвитку освіти, культури, управління та соціальних комунікацій, сприяючи гармонізації технологічного прогресу з потребами людини й суспільства. У межах цієї парадигми цифрові технології розглядаються як інструменти соціального розвитку, що мають служити розширенню можливостей особистості та зміцненню соціальної солідарності. Доведено, що реалізація моделі суспільного розвитку на засадах цифрового гуманізму передбачає трансформацію соціальних інститутів, культурних практик і форм взаємодії в напрямі інклюзивності, етичності та культурної багатоманітності. Цифровий гуманізм створює філософське підґрунтя для відповідального впровадження цифрових інновацій, мінімізуючи ризики дегуманізації та соціальної фрагментації. Отже, цифровий гуманізм як соціокультурна парадигма є перспективною теоретико-методологічною основою формування гуманістично орієнтованого цифровізованого суспільства, здатного поєднувати технологічний розвиток із збереженням і розвитком людських та культурних цінностей у сучасному світі (Череп, Воронкова, Череп, 2022).

Висновки. Цифровий гуманізм виступає ключовою концепцією, яка забезпечує гармонійне поєднання технологічного прогресу з гуманістичними цінностями у сучасному суспільстві. У сфері освіти він сприяє формуванню цілісної особистості, розвитку критичного мислення, цифрової грамотності та відповідального ставлення до інформації. У культурній сфері цифровий гуманізм забезпечує збереження та популяризацію культурної спадщини, підтримку творчості і міжкультурного діалогу, водночас протидіючи комерціалізації та стандартизації культури. В управлінні він орієнтований на прозорість, етичність та участь громадян у прийнятті рішень, забезпечуючи баланс між ефективністю цифрових систем та правами людини. У сфері соціальних комунікацій цифровий гуманізм формує відповідальне цифрове середовище, протидіє дезінформації та маніпуляціям, сприяє толерантності та солідарності. Таким чином, цифровий

гуманізм є фундаментальною основою для сталого розвитку суспільства, забезпечення людської гідності та збереження ідентичності в умовах цифрової епохи.

Перспективи подальших досліджень цифрового гуманізму полягають у необхідності уточнення його концептуальних рамок та систематизації принципів і методів практичного впровадження у різних сферах. Важливим є дослідження механізмів балансу між технологічним розвитком і гуманістичними цінностями, щоб цифрові інструменти сприяли розвитку особистості та суспільства, а не лише підвищенню ефективності систем. Окрему увагу потребують етичні та соціальні виклики, пов'язані з використанням штучного інтелекту та цифрових платформ, зокрема захист персональних даних,

алгоритмічна справедливість, протидія дезінформації та маніпуляціям. Значною проблемою залишається цифрова нерівність та обмежений доступ до ресурсів окремих груп населення, що вимагає розробки стратегій забезпечення інклюзивності. Крім того, бракує системних методів оцінки ефективності впровадження цифрового гуманізму у сферах освіти, культури, управління та соціальних комунікацій, що створює потребу у визначенні відповідних індикаторів та критеріїв. Водночас цифровий гуманізм потребує міждисциплінарного підходу, що об'єднує філософію, соціологію, педагогіку, культурологію та інформатику, для створення наукових платформ, здатних інтегрувати знання і забезпечити практичну реалізацію його принципів у цифрову епоху.

Список використаних джерел

- Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, dangers, strategies*. Oxford University Press.
- Castells, M. (2010). *The rise of the network society* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Floridi, L. (2014). *The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality*. Oxford University Press.
- Floridi, L. (2019). *Ethics of information*. Oxford University Press.
- Harari, Y. N. (2017). *Homo Deus: A brief history of tomorrow*. Harper.
- Hildebrandt, M. (2020). *Law for computer scientists and other folk*. Oxford University Press.
- Rifkin, J. (2011). *The third industrial revolution: How lateral power is transforming energy, the economy, and the world*. Palgrave Macmillan.
- Schwab, K. (2016). *The fourth industrial revolution*. World Economic Forum.
- UNESCO. (2022). *Recommendation on the ethics of artificial intelligence*. UNESCO Publishing.
- Voronkova vV., Cherep A., Nikitenko V., Andriukaitiene R. Conceptualization of digital reality expertise in conditions of stochastic insurance: nonlinear methodology. *Humanities studies*. 2019. Випр.2 (79). С. 182-195
- Voronkova V.G. Nikitenko V.O. *Philosophy of digital man and digital society: theory and practice: monograph*. Lviv–Toruń: Liha-Pres. 2022. 460s.
- Voronkova V. The formation of the concept of noosphere development of modern society in the conditions of information society *Philosophy & Cosmology*. 2016. Vol. 16 2016. P.179-191.
- Коломоєць І.В. Цифровий гуманізм в умовах трансформації комунікаційної культури постінформаційного суспільства. *Комунікаційний простір постінформаційного суспільства: гуманітаристика перед викликами воєнного часу: Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 22 травня 2025 року) / За ред. Жорнокуй У.В. і Кивлюк О.П. Київ: НУБіП України, 2025. С. 212-213.*
- Коломоєць І.В., Воронкова В.Г. Цифровий гуманізм як пошук цінностей у добу алгоритмів і штучного інтелекту: соціально-філософський аналіз. *Інженерні інновації та розбудова національної економіки : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю. М. Потебні (15–16 травня 2025 року, м. Запоріжжя) / наук. ред. Н. Г. Метеленко ; Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. С.811-816.*
- Cherep A., Voronkova V., Andriukaitiene R., Nikitenko V. The concept of creative digital technologies in the tourism business in the conditions of digitalization. *Humanities studies* 2020. Том 5. Випуск 82. С. 196- 209.
- Череп А., Воронкова В., Череп О.. *Цифрова трансформація суспільства як необхідна умова його інноваційного розвитку. Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 2. С.58-73.
- References
- Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, dangers, strategies*. Oxford University Press.
- Castells, M. (2010). *The rise of the network society* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Floridi, L. (2014). *The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality*. Oxford University Press.
- Floridi, L. (2019). *Ethics of information*. Oxford University Press.
- Harari, Y. N. (2017). *Homo Deus: A brief history of tomorrow*. Harper.
- Hildebrandt, M. (2020). *Law for computer scientists and other folk*. Oxford University Press.
- Rifkin, J. (2011). *The third industrial revolution: How lateral power is transforming energy, the economy, and the world*. Palgrave Macmillan.
- Schwab, K. (2016). *The fourth industrial revolution*. World Economic Forum.

UNESCO. (2022). Recommendation on the ethics of artificial intelligence. UNESCO Publishing.

Voronkova, V. G., & Nikitenko, V. O. (2022). Philosophy of digital man and digital society: Theory and practice [Monograph]. Lviv–Toruń: Liha-Pres.

Voronkova, V., Cherep, A., Nikitenko, V., & Andriukaitiene, R. (2019). Conceptualization of digital reality expertise in conditions of stochastic insurance: Nonlinear methodology. *Humanities Studies*, (79), 182–195.

Kolomojets, I. V. (2025). *Digital humanism in the context of the transformation of the communication culture of the post-information society*. In U. V. Zhornokuy & O. P. Kivlyuk (Eds.), *The communication space of the post-information society: Humanitarian studies before the challenges of wartime: Collection of materials of the III All-Ukrainian scientific and practical conference* (pp. 212–213). Kyiv: NUBiP of Ukraine.

Kolomojets, I. V., & Voronkova, V. G. (2025). *Digital humanism as a search for values in the age of algorithms and artificial intelligence: Socio-philosophical analysis*. In N. G. Metelenko (Ed.), *Engineering innovations and the development of the national economy: Materials of the II International scientific and practical conference of the Yu. M. Potebnia Engineering Educational and Scientific Institute* (pp. 811–816). Odesa: Publishing House “Helvetica”.

Cherep, A., Voronkova, V., Andriukaitiene, R., & Nikitenko, V. (2020). The concept of creative digital technologies in the tourism business in the conditions of digitalization. *Humanities Studies*, 5(82), 196–209.

Cherep, A., Voronkova, V., & Cherep, O. (2022). Digital transformation of society as a necessary condition for its innovative development. *Theory and Practice of Intellectual Property*, (2), 58–73.

IRINA, KOLOMOETS – PhD student of specialty 033 «Philosophy»,

Department of Management and Administration, Y. M. Potebnia Engineering Education and Scientific Institute of Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)

E-mail: Kolomoets_i@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-5704-3195>

DIGITAL HUMANISM AS A SOCIO-CULTURAL PARADIGM OF A HUMANIST-ORIENTED SOCIETY OF THE DIGITAL AGE

Abstract

This issue becomes particularly important in the context of algorithmization of social processes and decision-making; the spread of digital control and surveillance; the crisis of traditional forms of social interaction; war, post-war and crisis social transformations, where digital technologies become both a tool for restoration and a source of new challenges. The aim of the article is to analyze and conceptualize digital humanism as a socio-philosophical phenomenon, to identify its key principles, unresolved aspects and practical implications in the modern digital society. The socio-philosophical foundations of digital humanism and their impact on humans in the digital environment are determined. Unresolved problems and gaps in the conceptual development of digital humanism are identified. Principled guidelines for the practical application of digital humanism in the fields of education, culture, management and social communications are formulated. The concept of digital humanism as a social and cultural phenomenon of the digitalization of society is formed. The formulation of the task in this form allowed us to clearly define the direction of the research, emphasize its scientific novelty and practical significance, and also create a basis for further theoretical and methodological development of the topic. The article considers digital humanism as an idea, concept, theory, socio-cultural paradigm, a new model of social development that functions in the context of global digital transformation. The main principles of a humanistically oriented approach to the development of society in the digital age, its impact on education, culture, social communications and management practices are analyzed. Special attention is paid to the relationship between digital technologies and value orientations of society, as well as the challenges and prospects that arise in the process of digitalization of human activity and interpersonal interaction. It is concluded that digital humanism is a key concept that ensures a harmonious combination of technological progress with humanistic values in modern society.

Key words: digital humanism, socio-cultural paradigm, humanistically oriented society, values of digital society, digital humanism as an idea, digital humanism as a concept, digital humanism as a theory, digital humanism as a socio-cultural paradigm, digital humanism as a new model of social development.

© The Author(s) 2025

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 02.10.2025

Accepted date 10. 11.2025

Published date 02.12.2025

How to cite: Коломоєць, Ірина. Цифровий гуманізм як соціокультурна парадигма гуманістично-орієнтованого суспільства цифрової епохи. *HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers* / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2025. 25(102). P. 56–67.

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-25-102-06>